

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 12/2013 rd**

Statsrådets redogörelse för EU-politiken 2013

**Statsrådets utredning med anledning av ett
meddelande från kommissionen Att stärka den
ekonomiska och monetära unionens sociala di-
mension**

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 juni 2013 statsrådets redogörelse för EU-politiken 2013 (SRR 6/2013 rd) till stora utskottet för beredning och gav samtidigt de övriga fackutskotten möjlighet att lämna utlåtande om ärendet till stora utskottet.

Stora utskottet sände den 16 oktober 2013 statsrådets utredning med anledning av ett meddelande från kommissionen Att stärka den ekonomiska och monetära unionens sociala dimension (E 126/2013 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Liisa Heinonen, arbets- och näringsministeriet

- biträdande avdelningschef Carin Lindqvist-Virtanen, regeringssekreterare Anne Vänskä och konsultativ tjänsteman Eeva Raevara, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Kalle Kekomäki, inrikesministeriet
- generalsekreterare Hannele Varsa, delegationen för jämställdhetsärenden
- direktör Marianne Muona, FinUnions
- vicehäradshövding Minna Etu-Seppälä, Finlands näringsliv rf
- Sari Essayah, Europaparlamentsledamot
- Liisa Jaakonsaari, Europaparlamentsledamot
- Anneli Jäätteenmäki, Europaparlamentsledamot
- Sirpa Pietikäinen, Europaparlamentsledamot
- professor Niklas Bruun.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har behandlat statsrådets redogörelse för EU-politiken i fråga om sitt eget ansvarsområde. Vi koncentrerar oss här särskilt på hur värderingarna och

målen i fråga om arbetsliv och jämställdhet återspelas i den finländska EU-politiken. I samband med redogörelsen har utskottet också behandlat statsrådets utredning (E 126/2013 rd) om kommissionens meddelande om stärkandet av den ekonomiska och monetära unionens sociala dimension.

En ekonomisk och social värdegemenskap

Enligt redogörelsen stöder Finland en tätare integration av Europa, när det sker på ett sätt som medlemsstaterna och medborgarna upplever som nödvändigt, rättvist och rättfärdigt. EU ska på ett balanserat sätt vara en ekonomisk och social värdegemenskap.

Målet att på ett balanserat sätt utveckla unionen till en ekonomisk och social värdegemenskap är enligt utskottet viktigt och av central betydelse för utskottets sektor.

De ekonomiska aspekterna måste beaktas för att unionen och medlemsländerna ska lyckas minska arbetslösheten och fattigdomen. Då den globala omvärlden kräver allt mer är det enligt utskottet viktigt att sörja för konkurrenskraften och sysselsättningen i unionens område.

Europeiska unionen bygger på ekonomisk integration, och stärkande av konkurrenskraften och sysselsättningen måste ha en framskjuten roll i unionens politik. En sporrande social dimension äventyrar inte, utan tvärtom stärker konkurrenskraften. En god skötsel av ekonomin står inte heller i konflikt med en stark social dimension, utan de stöder varandra.

Att på ett balanserat sätt utveckla unionen till en ekonomisk och social värdegemenskap förutsätter att den sociala dimensionen stärks betydligt. Det är problematiskt att redogörelsen på det stora hela inte föreslår några konkreta mål och åtgärder för hur Finland kunde bidra till att den sociala dimensionen stärks.

Kommissionens meddelande om att stärka EMU:s sociala dimension

Kommissionen föreslår i sitt meddelande en rad initiativ som syftar till att effektivisera övervak-

ningen av sysselsättning och den sociala situationen och förbättra politksamordningen, öka solidariteten och arbetskraftens rörlighet och stärka den sociala dialogen. Utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt i fråga om meddelandet och understryker följande synpunkter.

De sysselsättnings- och socialpolitiska aspekterna måste få större utrymme i det ekonomisk-politiska beslutsfattandet. Utskottet stöder att indikatorer för sysselsättningen och socialpolitiken läggs till den europeiska styrperioden och tas in som hjälpindikatorer i resultattavlan för de makroekonomiska obalanserna. Det är frågan om information som stöder beslutsfattandet och som ska ge en bättre helhetsbild av situationen i medlemsstaten och göra det möjligt att ta hänsyn till sysselsättningen och den sociala situationen också när ekonomisk-politiska rekommendationer ges. Utskottet betonar dock att utnyttjandet av denna tilläggsinformation inte får leda till att medlemsstatens beslutsmakt i sysselsättnings- och socialpolitiska frågor inskränks.

Det är viktigt att föra en social dialog och höra arbetsmarknadsparterna i samband med besluten på såväl EU-nivå som i de enskilda medlemsländerna. Utskottet understryker särskilt arbetsmarknadsorganisationernas självständighet och deras frihet att avtala om lönebildningen.

Beslutsprocessen måste samordnas bättre och samarbetet mellan rådets olika sammansättning intensifieras.

I fråga om integreringen av EMU föreslår kommissionen en förhandssamordning (s.k. ex ante-samordning), som ger ett medlemsland möjlighet till ekonomiskt stöd från EU för socialpolitiska reformer. Förhandssamordningen vore ett nytt förfarande för kommissionen att ingripa i medlemsländernas socialpolitiska reformer. Det är enligt utskottet viktigt att medlemsländerna sinsemellan utbyter information inom det socialpolitiska fältet och sprider god praxis. Utskottet ser dock kritiskt på den föreslagna förhandssamordningen, eftersom den skulle fördröja och försvåra genomförandet av de socialpolitiska reformerna, som också annars är besvärliga och tidskrävande.

Utvärdering av den ekonomiska krisens konsekvenser

Redogörelsen behandlar konsekvenserna av den ekonomiska krisen och av de anknyttande strukturreformerna och sparåtgärderna tämligen ytligt och i förbigående. Krisen har enligt många bedömningar dock lett till människorättskränkningar, rasering av det sociala skyddsnetet och försvagning av kollektivavtalssystemen i krisländerna, däribland Grekland, Portugal och Spanien.

Utskottet noterar med oro de sakkunnigas uppgifter om att den senaste tidens åtgärder för att få bukt med den ekonomiska krisen har lett till beslut som enligt de organ som övervakar de grundläggande och mänskliga rättigheterna (däribland Internationella arbetsorganisationen övervakningsorgan, den kommitté som övervakar implementeringen av den europeiska sociala stadgan samt CEDAW-kommittén) har tvingats konstatera att många åtgärder står i strid med flera avtal om grundläggande rättigheter som binder samtliga medlemsländer.

Det är viktigt att Finland kräver att EU gör en grundlig undersökning av vilka följder skötseln av den ekonomiska krisen lett till i fråga om t.ex. kränkningar av de grundläggande och mänskliga rättigheterna och arbetsrätten, jämställdheten och sysselsättningen samt olika folkgruppers ställning, hälsovårdstjänster och sociala tjänster samt ökad social otrygghet och fattigdom. Resultaten från denna genomgång måste diskuteras öppet i såväl Finland som hela EU och ligga till grund för den framtida strategin när det gäller att säkerställa att unionens värden och mål respekteras och att de gemensamma regelverken följs också när man ställs inför en kris.

Ny arbetarskyddsstrategi och utveckling av arbetslivet

Utskottet vill fästa uppmärksamhet vid att redogörelsen saknar konkreta mål för och förslag till utveckling av arbetslivet och effektivisering av arbetarskyddet, trots att dessa insatsområden är av central vikt när det gäller att förlänga arbetslivet och minska hållbarhetsgapet.

Det bedrivs omfattande forskning och utveckling i syfte att förbättra arbetslivet i Finland. Det ger oss en god grund för att vara aktiva och ta initiativ i arbetslivsfrågor och lyfta fram metoder som samtidigt höjer såväl produktiviteten som välbefinnandet i arbetet.

Ett gott arbetarskydd förlänger de anställdas tid i arbetslivet och höjer företagets produktivitet. Europeiska unionens råd antog den 25 juni 2007 en resolution om en ny arbetsmiljöstrategi för gemenskapen (Bättre kvalitet och produktivitet i arbetet: Gemenskapens arbetsmiljöstrategi 2007—2012). I strategin fastställdes som ett mål att antalet arbetsolyckor ska minska med 25 procent under strategiperioden. För att nå upp till målet är det viktigt att lagstiftningen förbättras och förenklas och att den genomförs på lämpligt sätt. Planeringen och genomförandet av de nationella strategierna har en central roll i verkställandet av strategin. På senare tid har behovet av en ny arbetarskyddsstrategi för EU diskuterats, men något beslut i frågan har ännu inte fattats.

Utskottet menar att en ny arbetarskyddsstrategi behövs för en konsekvent behandling av arbetarskyddsfrågorna inom EU och medlemsländerna. Finland måste aktivt arbeta för att strategin verkligen kommer till stånd.

Den nya strategin ska ta itu inte bara med aktuella arbetarskyddsproblem utan också med framtida utmaningar och även ta upp behovet av utveckling av den övergripande arbetshälsan. Särskild uppmärksamhet måste fästas vid förebyggandet av psykosociala problem och sjukdomar i rörelseapparaten, eftersom de orsakar en så stor del av sjukfrånvaron och förtidspensioneringarna.

I EU:s måldokument tas utvecklingen av arbetslivet och förbättringen av arbetarskyddet ofta upp på ett allmänt plan, men kommissionen har på senare år lagt fram mycket få konkreta förslag till förbättring av arbetsförhållandena.

Globaliseringen och konkurrens från tredjeländer sätter press på Europas ekonomi och sysselsättning. Konkurrensen bygger i vissa fall på att de minimistandarder som fastställts av Internationella arbetsorganisationen ILO eller mil-

jönormerna bryts eller på att miljöskyddet håller en lägre nivå.

EU-områdets konkurrenskraft på lång sikt, förlängningen av arbetslivet och den inre marknadens funktion förutsätter att det införs minimibestämmelser för arbetslivet i hela EU-området och att medlemsländerna inte sinsemellan konkurrerar genom dåliga arbetsvillkor och arbetsförhållanden. Utskottet betonar att samarbetet mellan medlemsländernas arbetarskydds- och skattemyndigheter måste förbättras. Det är viktigt att beställansvaret realiseras och att övervakningen av att arbetsvillkoren följs blir effektivare. EU-bestämmelserna måste säkerställa medlemsländernas möjligheter till effektiv tillsyn i syfte att bekämpa gränsöverskridande svart ekonomi.

Finlands jämställdhetsmål i EU-politiken

I redogörelsen betonas att Europeiska unionen är en värdegemenskap, vilket utgör en god grund för att Finland i sin EU-politik kraftfullt lyfter fram jämställdheten. Det är viktigt att könsperspektivet och jämställdheten mellan kvinnor och män syns som konkreta mål och förslag i redogörelsens politiska riktlinjer och när viktiga projekt för utveckling av integrationen verkställs. Könsperspektivet måste till exempel beaktas i samband med utveckling av arbetslivet, tryggheten av de grundläggande och mänskliga rättigheterna och i samband med beslut om EU:s utrikes- och säkerhetspolitik och utvidgning av unionen. Det är av stor vikt att konsekvenserna för jämställdheten bedöms vid beredningen av alla EU-projekt.

Konkurrenskraften, tillväxten och sysselsättningen samt den sociala dimensionen främjas genom strategin Europa 2020, som ställer upp som mål att 75 procent av såväl kvinnorna som männen ska vara sysselsatta. Den ekonomiska krisen och sparåtgärderna har i många EU-länder lett till att jobb inom den offentliga sektorn har försvunnit, vilket försvagat sysselsättningsgraden bland kvinnor och därmed kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Sysselsättningen bland män har i många länder sjunkit till följd av

strukturförändringarna inom industrin. Undersökningar visar att ett betydande antal kvinnor i sin bästa förvärvsaktiva ålder försvunnit från den finska arbetsmarknaden.

Utskottet menar att sysselsättningsmålet på 75 procent är ytterst viktigt dels för EU:s konkurrenskraft och ekonomiska tillväxt, dels för främjandet av jämställdheten och kampen mot fattigdom. Finland måste handla konsekvent och målmedvetet för att målet uppnås för båda könen såväl på hemmaplan som i hela EU.

Utskottet stöder redogörelsens riktlinje att utveckla den europeiska välfärden utifrån den nordiska välfärdsmodellen och understryker vikt av ett könsperspektiv då det fattas beslut om bl.a. främjande av utbildning och bekämpning av fattigdom och utslagning. Ett starkt könsperspektiv behövs också i analysen av den ekonomiska krisens konsekvenser och vid beslut om stimulansåtgärder.

Utskottet har i sitt utlåtande om budgeten för 2014 (AjUU 11/2013 rd) ansett det viktigt att Finland genast vidtar konkreta åtgärder för att skapa förutsättningar för ratificering av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (den så kallade Istanbulkonventionen), genom att öka platserna på skyddade boenden. Utskottet anser det vara viktigt att Finland arbetar aktivt också inom EU för att minska våldet mot kvinnor och för att alla EU-länder ska ratificera Istanbulkonventionen.

Utskottet omfattar redogörelsens riktlinje om att beslut om fördjupat samarbete med tredjeländer ska sammanlänkas med utvecklingen av demokratin och mänskliga rättigheter i de aktuella länderna. Förbättringen av kvinnans ställning och kampen mot diskriminering är ett centralt element i utvecklingen av demokratin och de mänskliga rättigheterna, och det är viktigt att ställa upp konkreta jämställdhetsmål bland annat när man förhandlar om utvidgning av unionen och om utvecklingssamarbete.

Utskottet stöder ett effektivt system för samordning av de olika förvaltningsområdenas synpunkter när statsrådet bereder Finlands ståndpunkt till aktuella EU-frågor. Det är särskilt vik-

tigt med samordning inom jämställdhetsfrågor, eftersom integreringsprincipen säger att varje ministerium ska främja jämställdheten inom sitt eget förvaltningsområde.

Ställningstagande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 13 november 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tarja Filatov /sd
vordf. Anne-Mari Virolainen /saml
medl. Anna Kontula /vänst
Jari Lindström /saf
Eeva-Maria Maijala /cent
Lea Mäkipää /saf
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Elisabeth Naucélér /sv
Kristiina Salonen /sd
Sari Sarkomaa /saml
Arto Satonen /saml
Mikko Savola /cent
Eero Suutari /saml
ers. Laila Koskela /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

AVVIKANDE MENING

Motivering

I redogörelsen behandlar regeringen fördelar och nackdelar med den europeiska integrationen. Vidare presenteras de grundläggande strategierna i Finlands EU-politik sektor för sektor och målen bland annat i fråga om den ekonomiska och monetära unionen, konkurrenskraften, tillväxten, sysselsättningen och den sociala dimensionen. Vår regering har i stor utsträckning samma mål för EU-politiken som kommissionen. Man bör dock komma ihåg att det finns större frågor dolda bakom denna dimridå, inte minst strävan till en djupare integrering av EU med målet att skapa en förbundsstat. Det är en utveckling som vi sannfinländare inte kan godkänna.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser det i och för sig positivt att regeringen försöker skapa nya jobb och stabilitet i landet. Det får dock inte drivas igenom till viket pris som helst, och framför inte på det finska folkets bekostnad. Det är precis vad den sittande regeringen har gjort i och med att den med skattebetalarnas pengar tagit sig för att rädda utländska banker. Vi i Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att regeringen fört en ofosterländsk och skadlig politik genom att vara med om krispaketet till krisande unionsländer.

Till skillnad mot vad regeringen påstår har dessa åtgärder inte tryggt till exempel välfärden eller sysselsättningen i Finland. Vår utskottsgrupp anser att det i själva verket har gått helt tvärtom. Vår medverkan i dessa stödpaket har bidragit till att industri, hälsovård och annan central service inom såväl säkerheten som kommunsektorn har körts ned. Den fördjupade integration som regeringen stöder inbegriper också ett hot om att arbetslivs- och socialpolitiken harmoniseras på EU-nivå, i många fall genom

tvingande lagstiftning. I meddelandet från kommissionen (E 126/2013 rd) sägs följande: "Sysselsättning och välfärdssystem är främst en nationell angelägenhet, men för att bygga en genuin ekonomisk och monetär union med en social dimension måste man utveckla och stärka de sysselsättningspolitiska och socialpolitiska instrumenten inom den nuvarande ramen för styrningen." En sådan utveckling kan vi inte stödja!

I meddelandet konstateras också följande: "Kommissionens plan för ett djupgående och verkligt EMU är en heltäckande vision för en stark och stabil struktur på de finansiella, budgetpolitiska, ekonomiska och allmänpolitiska områdena. Den har också betydelse för hur EMU:s sociala dimension ska utvecklas."

Avslutningsvis ännu ett citat ur kommissionens meddelande apropå eventuella ersättningsystem, till exempel arbetslöshetsersättningsystem: "Systemet kan fungera så att permanenta transfereringar mellan länderna undviks. Det bör med andra ord utformas så att inget land på lång sikt är nettoförlorare eller nettovinnare på systemet." Finland har under nästan hela sitt EU-medlemskap varit nettobetalare och vi misstänker att detta inte kommer att förändras genom dessa i och för sig goda målsättningar.

Sannfinländarna stöder inte en grundlön på EU-nivå, eftersom lönenivåerna och systemen i de europeiska länderna varierar mycket sinsemellan. Därför måste lönejämställdheten i landet utvecklas aktivt på annat sätt.

Avvikande mening

Vi föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Avvikande mening

AjUU 12/2013 rd — SRR 6/2013 rd, E 126/2013 rd

Helsingfors den 13 november 2013

Jari Lindström /saf
Laila Koskela /saf
Lea Mäkipää /saf